

Flygvapnets flygflottiljer

F 8, Stabens flygavdelning, Kungl Svea flygflottilj, Svea flygkår

Av LENNART ANDERSSON

F8 har en förhistoria i form av Stabens flygavdelning på Barkarby. Redan från 1926 avdelades ett mindre antal flygplan av olika typer, från början som lån, för flygledningens behov av allmän flygtränning. De var stationerade i Barkarby, nära Stockholm, där det fanns ett flygfält med två små hangarer. Först 1931 märktes flygplanen om med nummer som började på "6", vilket betecknade Stabens flygavdelning. Då fanns där två Ö 4 Dront, en Ö 6 Bristol Fighter, en Sk 7 Moth och en Fokker S 6. Runt årsskiftet 1931/32 kasserades Ö 4 och ersattes av två nya S 6, av vilka en havererade efter en månads användning. Något senare kom en Sk 11 Tiger Moth

och 1935 fick flygavdelningen ytterligare fyra Sk 11. Chef var vid denna tid Georg Gärdin, men det tiotal officerare som flög på Barkarby planerade själva sina flygningar

Sedan det bestämts att jaktflottiljen F 8 skulle förläggas till Barkarby började byggnader för flottiljen uppföras 1937. Samma år tillfördes Stabens flygavdelning tre P 1 Sparmannjagare och en Tp 3 Dragonfly och året därpå lämnade man ifrån sig S 6 och fick i stället en fjärde P 1 och tre B 4 Hawker Hart. Den 1 oktober 1938 upphörde Stabens flygavdelning att existera som självständigt flygförband och inlemmades med sina flygplan, fyra P 1, tre Sk 11, tre B 4 och en Tp 3, i F 8. Flygplanen märktes fortfarande med förbandsiffra

J 8 Gloster Gladiator blev 1938 F 8:s första krigsflygplanstyp. Flottiljen var då flygvapnets enda jaktflygförband. I bakgrunden syns ned rad med Sk 12, B 4, S 6 och B 3

"6", som vid denna tid alltså inte betydde F 6, utan Stabens flygavdelning.

Enligt 1936 års försvarsbeslut skulle en jaktflottilj sättas upp med början den 1 juli 1938, främst avsedd för ortsförsvar av Stockholm. Till att börja med blev den benämnd Stockholms flygflottilj, men namnet ändrades i augusti 1936 till Kungl Svea flygflottilj. Förläggningsort skulle vara Barkarby. Flygfältet hade utvidgats och bestod av två sammanbundna områden, det västra 1 000 x 1 200 meter och det östra 700 x 900 meter. Tre hangarer byggdes. I maj 1938 bildades Detachmentet F 8, stommen till den nya flottiljen, på F 1 i Västerås och den 1 juli flyttade man till Rinkaby i Skåne för utbildning på de J 8 Gladiator som började levereras från Storbritannien.

Enda jaktförband

Den 1 oktober 1938 kunde personal och flygplan tas emot på Barkarby och befälet över flottiljen övertogs av Georg Gärdin. I juli 1941 efterträddes han av Lars-Gösta Hägglöf, som var kvar ända till 1952. Flygfältet byggdes ut 1940–1941 och 1942–1943 och längsta utsträckning blev sedan 1 900 meter. F 8 fick överta sju J 6 Jaktfalk och två J 7 Bulldog, samt de 36 J 8 som levererats före oktober 1938. Fler J 8 anlände fram till i augusti 1939 och vid krigsutbrottet hade F 8 51 stycken J 8. Eftersom F 8 var flygvapnets enda jaktförband kom divisionerna ofta att baseras ut på olika fält runt om i landet där det

Det lätta transportplanet Tp 3 de Havilland Dragonfly fanns i ett enda exemplar i flygvapnet.

En av alla de skolflygplanstyper som F 8 disponerade. Inte mindre än 17 Sk 25 Bücker Bestmann fanns det som mest på Barkarby.

behövdes jaktskydd. Under september-oktober låg 2. och 3.divisionen på Bulltofta för neutralitetsvakt och 2.divisionen blev kvar där till slutet av november.

I december 1939 flögs tolv J 8 till norra Finland för att ingå i frivilligflottiljen F 19 och samtidigt följde ett större antal ur flottiljens personal med. På grund av detta måste krigsorganisationen för F 8 tills vidare inskränkas till endast en division. Nio av flygplanen återkom i mars 1940. I och med intagandet av förstärkt försvarsberedskap vid det tyska anfallet på Danmark och Norge den 9 april skickades två divisioner till Skåne igen, denna gång till Ljungbyhed. 2.divisionen flyttades i slutet av månaden till Trollhättan och 3.divisionen låg under juli och augusti på Torslanda.

I mars 1940 började Sevversky J 9 anlända från USA. F 8 fick fram till i september 49 flygplan och i oktober kom ytterligare nio som därtills använts av F 9. Vid eskaderövningen i september deltog F 8 med tre divisioner J 9, två baserade på Sätenäs och en i Västerås. Verksamheten fortsatte oavbrutet med utbildning och övningar, växlande med neutralitetsvakt. Vinterövningar genomfördes bland annat i Boden, på Kallax och på en isbas utanför Piteå. Andra baser som användes var Roma, Skarpnäck, Malmen, Rinkaby, fält 2 Sövdeborg och fält 36 Åkerby. 3.divisionen förlades i oktober 1944 till Kallax för jaktskydd för svenska spaningsflygplan och var sedan baserad i Kiruna från november 1944 till maj 1945.

I april-maj 1945 anlände nya flygplan i form av 16 stycken FFVS J 22. Eftersom F 11 saknade flygplan sedan S 16 Caproni kasserats, hade man bestämt att F 8 som nödlösning skulle överlämna J 9 dit. De få J 22-plan F 8 fått fördelades på 1. och 2.divisionerna och först 1946 blev F 8 fullt utrustat med J 22B. Den 1 december kom också ett exemplar av Saab J 21 till F 8.

Jetåldern

Två exemplar av J 28A Vampire fanns vid flottiljen 1948–1949 och sedan skedde inträdet i jetåldern i och med ombeväpning till versionen J 28B 1949–1950. Den efterträddes i sin tur av J 29B Tunnan 1953 och 1956–1957 fick F 8 J 34 Hawker Hunter. Till skillnad från många andra flottiljer skulle F 8 i krig stanna kvar på hemmabasen Barkarby. Det berodde på tre saker:

det kustnära läget, vilket var en fördel för ett jaktförband, att få baser var utbyggda för jetflygplan och att man från mitten av 1950-talet hade tillgång till en berghangar. Alla tre divisionerna hade därför Barkarby som utgångsbaser ända till 1956, så en division flyttades till Arlanda. En division fanns kvar där tills den drogs in 1960. Resterade två jaktdivisioner drogs in och överlämnades till F 9 1961 och 1962.

Tp 45 Beechcraft 18. F 8 hade bjudit avgångsklasserna i Stockholmstraktens läroverk för att värva flyglottor. Daga Eklund och Lisbeth Myrman vid propellern.

Ovan: Sk 16 North American Harvard/Texan F 8-70 har ställt sig på nosen. "Tvärnit" för att förhindra kollision med en J 35 Draken på korsande bana den 21 september 1964. Intressant märkning med dayglo-tejp. Nedan: Jaktplanet Sevversky J 9 var under krigsåren ofta målade i kamouflagemönster, men senare förekom även plåtrena flygplan. F 8 Gul Kalle på Kallax 1947-48.

J 28B Vampire F 8 Svart Martin. Typen användes av F 8 som jaktflygplan från 1949 till 1953 och, i mindre antal, mellan 1954 och 1964 för allmän flygtränning.

Foto Lennart Anderssons arkiv

Av J 21 hade F 8 under åren 1945 och 1946 endast nio exemplar, innan det blev bestämt att flottiljen i stället skulle utrustas med J 22.

Foto i Krigsarkivet

Ett exempel på en av de många olika typer som tjänstgjort vid F 8, sambandsflygplanet Saab Tp 91 Safir. Haveri den 29 augusti 1953.

Den 1 juli 1963 bytte F 8 namn till Svea flygkår. De sista stridsflygplan som flög på F 8 var några J 29A och J 29B, av vilka ett tiotal hade behållits efter övergången till J 34, och de försvann 1965.

Många skolflygplan

Beroende på flygledningens behov av flygplan för allmän flygtränning och transporter var antalet skol- och sambandsflygplan hela tiden stort på F 8. Från Stabens flygavdelning övertogs 1938 tre Sk 11, fyra P 1, tre B 4 och en Tp 3. Två Sk 11 tillkom 1939 och en P 1 och nio Sk 15 Klemm 35 1941. Två Sk 15 överfördes till F 2, men ersattes av andra, och sedan sex plan överlämnats från F 5 1943, fanns vid F 8 totalt 20 Sk 15. I slutet av 1944 återstod sex plan, men 1945 kompletterade man åter till tio. Ett annat skolflygplan som under krigsåren förkom i större antal vid F 8 var Sk 12 Stieglitz. 1943 fick man tolv stycken. Ett exemplar av Sk 14 kom 1944 och två Sk 25 1944–1945. Från 1947 hade F 8 så många som 17 Sk 25 och därefter användes Sk 16, som fanns i stort antal vid F 8, liksom Sk 50 Safir.

I kategorin flygplan för allmän flygtränning, blindflygskolning, samband, målboisering etc, fanns de tre B 4 som övertogs från Stabens flygavdelning 1938. En fjärde maskin tillkom 1939 och ytterligare två 1941. Två Fokker S 6 var i tjänst under sommaren 1939 och en Seversky B 6 kom 1941. Den fanns kvar på F 8 ända till 1953. Åren 1942-1943 fick F 8 elva stycken J 8 och åtta B 5 fanns vid flottiljen från 1944. Från 1952 hade F 8 16 J 26 Mustang och från 1954 ungefär lika många J 28B Vampire samt några J 28C.

Av sambands- och transportplan fanns från 1941 en Tp 7 Falcon Major och under en kort period en Tp 16 Caproni. Sex Tp 91 Safir tilldelades F 8 1947 och andra typer som funnits vid flottiljen är Beechcraft Tp 45, Tp 46 Dove och Tp 83 Pembroke. Det bildades snart en transportflygdivision som dock bara ingick i fredsorganisationen. De transportflygdivisioner som ingick i krigsorganisationen och sattes upp av F 8 bestod av civila flygplan. Från 1959 ansvarade F 8 i krigsorganisationen för en sambandsflygdivision med Sk 16 och J 28C med basering Arboga och Örebro. Den delades i två divisioner 1965 och därefter hade F 8 hand om den med Sk 16. Från 1969 skulle man också organisera en sambandsflyggrupp på Barkarby.

Sjöräddningsflygplan av typ Tp 47 Catalina överfördes från F 2 till F 8 och flottiljen har också haft ett antal helikoptrar av olika typer. F 8:s segelflygsektionen startade i juli 1942 och disponerade två G 101 (SG 38), två Se 102 Grunau Baby, två Se 103 Kranich och en Se 104 Weihe.

F 8 blev den flottilj som hade mest att göra med luftvärnsrobotsystemet Rb 68 Boodhound. Två divisioner, varav den ena skoldivision, fanns vid flottiljen mellan åren 1964 och 1974. De skulle i krig

J 29 märkt F 8 Gul Johan. Arrangerat "haveri" i samband med inspelningen av filmen Gula Divisionen med Stig Olin som regissör.

organisera fyra robotgrupper som skulle grupperas nära Stockholm och i Uppland.

Signalspaning

Från 1950 sorterade de signalspanings- och utprovningssflygplan av typerna Junkers B 3, Tp 79 (DC-3), Tp 82 Varsity, Tp 52 Canberra och TP 85 Caravelle som flög på uppdrag av FRA och FOA under F 8. I krigsorganisationen bildade dessa flygplan under 1950- och 1960-talet 6. transportflyggruppen. Transport- och signalspaningsflygplanen fanns kvar till i juli 1973, då de överlämnades till F 3, och den 30 juni 1974 lades flottiljen ned.

Läs vidare:
Kungl Svea Flygflottilj F 8 1938–1974, 1973

Nedan: På F 8 fanns från 1964 till 1974 två divisioner med luftvärnsroboten Rb 68 Bloodhound.

Foto i Svensk Flyghistorisk Förenings arkiv

Bland de flygplanstyper som tillhört F 8 och använts för transporter, signalspaning, med mera, fanns under många år ett par Tp 79 Douglas C-47/DC-3.

Foto i Svensk Flyghistorisk Förenings arkiv

Ovan: På F 8 har funnits ett stort antal helikoptrar av olika typer, som mest (av varje typ) två Hkp 1 Vertol, tre Hkp 2 Alouette, sju Hkp 3 Agusta-Bell och tio Hkp 4 Boeing Vertol (bilden).

Flygplanstyper som tillhört Stabens flygavdelning

- P 1
- S 6
- Sk 7, Sk 10, Sk 11
- Tp 3
- Ö 4, Ö 6

Flygplanstyper som tillhört F 8

- B 3, B 4, B 5, B 6, B 17
- Hkp 1, Hkp 2, Hkp 3, Hkp 4
- J 6, J 7, J 8, J 9, J 21, J 22, J 26, J 28,
- J 29, J 34
- P 1
- S 14
- Sk 11, Sk 12, Sk 14, Sk 15, Sk 16, Sk 25, Sk 50
- Tp 3, Tp 7, Tp 45, Tp 46, Tp 47, Tp 52,
- Tp 79, Tp 82, Tp 83, Tp 85, Tp 91
- G 101, Se 102, Se 103, Se 104